

AK-II-1711.30.2023

PROTOKÓŁ

z kontroli przeprowadzonej w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy ul. Długa 39, 85-034 Bydgoszcz, zwaną, w dalszej części protokołu „Biblioteką”.

Kontrolę przeprowadził Przemysław Münnich - główny specjalista pracownik Departamentu Audytu i Kontroli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, na podstawie upoważnienia nr 154/2023 numer pisma AK-II.1711.30.2023 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 września 2023 r.

Termin kontroli: 18.09 – 27.10.2023 r.

Miejsce kontroli: siedziba jednostki oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Kierownik jednostki: mgr Dagmara Reszkowska-Gierden.

Przedmiot i zakres kontroli: wykonywanie zadań służb BHP, przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania obiektów budowlanych oraz przepisów ppoż. w jednostkach organizacyjnych Samorządu Województwa.

Stan prawny obowiązujący w dniu rozpoczęcia kontroli:

ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2023 r. poz. 1465),

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 1997 r. Nr 109 poz. 704),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U z 2023 r., poz. 419).

ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682),

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2023 r., poz. 822),

ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2057),

- akty wykonawcze wynikające z ww. ustaw.

Akty wewnętrzne badanej jednostki:

- Zarządzenie nr 15/2021 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 09.04.2021 r. w sprawie powołania zespołu do wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji osób (w tym osób ze szczególnymi potrzebami) oraz udzielania pierwszej pomocy.

- Zarządzenie nr 18/2023 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 25.09.2023 r. w sprawie wprowadzenia nowego Załącznika do Zarządzenia nr 15/2021 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 09.04.2021 r., tj. powołania zespołu do wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji osób (w tym osób ze szczególnymi potrzebami) oraz udzielania pierwszej pomocy.
- Zarządzenie nr 11/2021 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 23.03.2021 r. w sprawie powołania komisji powypadkowej ustalającej okoliczności i przyczyny wypadków w pracy oraz wypadków w drodze do pracy lub z pracy pracowników Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.
- Zarządzenie nr 43/2021 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 27.12.2021 r. w sprawie wprowadzenia zmiany w §1 Zarządzenia Nr 3/2014 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 5 marca 2014 r. dotyczącego wprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.
- Zarządzenie nr 2/2022 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 11.02.2022 r. w sprawie zmiany w §1 Zarządzenia Nr 3/2014 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 5 marca 2014 r. dotyczącego wprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.
- Zarządzenie nr 2/2023 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 01.02.2022 r. w sprawie wprowadzenia w życie nowego Regulaminu Pracy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy. Jednocześnie traci moc dotychczasowy Regulamin Pracy wprowadzony Zarządzeniem Nr 2/2011 Dyrektora WiMBP w Bydgoszczy z dnia 24 stycznia 2011 r.
- Zarządzenie nr 6/2019 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 10.06.2019 r. w sprawie wprowadzenia zmiany w Załączniku nr 1 do Regulaminu Pracy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora WiMBP 2/2011 z dnia 24 stycznia 2011 r., tj. Tabela Przydziału Odzieży i Obuwia Roboczego dla Pracowników WiMBP w Bydgoszczy.
- Zarządzenie nr 14/2013 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 25.09.2013 r. dotyczy wprowadzenia instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.
- Zarządzenia Nr 3/2014 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 5 marca 2014 r. dotyczącego wprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.

Informacje wstępne.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy jest samorządową instytucją kultury Województwa Kujawsko-Pomorskiego, wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury Nr EK II-4011/08/99. WiMBP w Bydgoszczy posiada osobowość prawną.

Podstawa prawna działalności:

- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity z 2001 r. Dz. U. Nr 13, poz. 123 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalania ich wykazu
- Statut nadany Uchwałą Nr XXXII/470/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 maja 2021 r.

Organizatorem Biblioteki jest Województwo Kujawsko-Pomorskie.

Nadzór nad Biblioteką sprawuje Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy jest finansowana z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Miasta Bydgoszczy.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy działa na podstawie: Statutu nadanego przez Sejmik Województwa¹ oraz Regulaminu Organizacyjnego². Jednostką kieruje i reprezentuje ją na zewnątrz Dyrektor.

W trakcie kontroli informacji udzielali: Łukasz Twarowski - Zastępca Dyrektora ds. Administracyjno-Inwestycyjnych, Grażyna Jaworska - Specjalista ds. BHP, Dariusz Dylewski - Specjalista do Spraw Obrony Cywilnej.

Czynności kontrolne zostały przeprowadzone na podstawie:

- aktów wewnętrznych jednostki,
- dokumentacji kadrowej,
- dokumentacji prowadzonej przez głównego specjalistę ds. bhp i ppoż.

I. Służby BHP

W Bibliotece obowiązki, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy od 1 lipca 2013 r. zostały powierzone pani Grażynie Jaworskiej – Specjaliście ds. BHP zatrudnionej obecnie w wymiarze 1/4 etatu. Z akt osobowych wynika, iż p. Grażyna Jaworska uzyskała:

- Dyplom mgr chemii z 1998 r. nr dyplomu 340 UMK.
- Dyplom I stopnia specjalizacji w zakresie higieny i epidemiologii 2002 r. nr albumu 174/2002
- Dyplom Bezpieczeństwo i higiena pracy – studia podyplomowe Wyższa Szkoła Środowiska w Bydgoszczy dyplom z dnia 27.02.2010 r.

¹ Uchwała nr XXXII/470/21 Sejmiku Województwa K-P z 24 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia statutu w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy zmienionej Uchwałą Nr XLV/610/22 z dnia 27 maja 2022 r. w sprawie zmiany statutu WiMBP w Bydgoszczy i ostatecznie zmienionej Uchwałą Nr LIX/802/23 z dnia 26.06.2023 r. w sprawie zmiany statutu WiMBP w Bydgoszczy

² Zarządzenie nr 14/2016 Dyrektora WiMBP w Bydgoszczy z dnia 10 października 2016 r. dotyczącego wprowadzenia w życie nowego Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.

A. Analiza

Kontrolującemu przedstawiono analizę stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w Bibliotece w Bydgoszczy za 2022 r. sporządzoną przez Specjalistę ds. BHP p. Grażynę Jaworską z której wynika, że:

- Odzież robocza i środki ochrony indywidualnej w Bibliotece wydawane są na podstawie kart ewidencji przydziału indywidualnego odzieży i obuwia roboczego (potwierdzone podpisami pracowników) a dostarczane i wymieniane są na zasadach określonych w Zarządzeniu nr 6/2019 Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy z dnia 10.06.2019 r. w sprawie wprowadzenia zmiany w Załączniku nr 1 do Regulaminu Pracy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora WiMBP 2/2011 z dnia 24 stycznia 2011 r., tj. Tabela Przydziału Odzieży i Obuwia Roboczego dla Pracowników WiMBP w Bydgoszczy.
- W poprzedzającym 2021 r. nie odnotowano w wypadków przy pracy natomiast w 2022 r. odnotowano jeden wypadek przy pracy. Osobą tą był pracownik gospodarczy wykonujący prace porządkowe. W wyniku wypadku doznał złamania kości śródstopia i łączna niezdolności do pracy to 107 dni. W dokumentacji wypadku znajdują się: protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, zaświadczenia lekarskie z dnia wypadku jak, przebiegu leczenia oraz o stanie zdrowia, protokolarne informacje uzyskane od świadków zdarzenia, wyjaśnienia osoby poszkodowanej, i pismo wnoszące o ustalenie uszczerbku na zdrowiu. Ponadto dołączone jest oświadczenie o przeprowadzeniu szkolenia z zakresu BHP na ponad miesiąc przed zdarzeniem.
- W 2021 roku w rejestrze wypadków w drodze do i z pracy odnotowane zostały trzy przypadki. Z każdego zdarzenia została sporządzona dokumentacja w postaci zgłoszenia wypadku, karty wypadku, protokołu wyjaśnień poszkodowanego, oraz protokołów informacji uzyskanych od świadków.
Natomiast w badanym 2022 roku nie odnotowano takich przypadków, co zostało odnotowane w rejestrze wypadków w drodze do i z pracy.
- Nie zarejestrowano chorób zawodowych w badanym okresie.

B. Dokumentacja kadrowa

Kontrolujący sprawdził akta osobowe losowo wybranych pracowników zatrudnionych na różnych stanowiskach w szczególności pod kątem prawidłowości wystawionych skierowań na badania lekarskie, orzeczeń lekarskich, oraz przeprowadzonych szkoleń.

Z dokumentacji wynika, iż:

Zatrudnienie w Bibliotece w badanym roku 2022 wynosiło 134 osoby, w tym:

- 2 osoby dyrekcja
- 15 osoby – administracja,
- 27 osób – obsługa
- 90 osób – pracownicy merytoryczni,

Pani Katarzyna Kurs-Satko kierowniczka Sekcja Kadr i Spraw Socjalnych przedstawiła dokumentację pracowniczą dotyczącą zatrudnionych osób spośród których byli:

- Pracownik Administracyjno-biurowy - zatrudniony od 01.01.2023 r. w wymiarze pełnego etatu,
Badania wstępne – skierowanie 22.12.2022 r.
Orzeczenie lekarskie z dnia 29.12.2022 r. ważne do 22.12.2026 r.,

- Karta szkolenia wstępnego BHP – 02.01.2023 r.,
 Karta szkolenia okresowego – 22.09.2023 r.
 Instruktaż stanowiskowy – 02-03.01.2023 r.
- Kierownik introligatorni zatrudniony od 01.10.1985 r. w wymiarze pełnego etatu,
 Badania wstępne – skierowanie 17.09.1985 r.,
 Orzeczenie lekarskie z dnia 26.09.1985 r.
 Skierowanie na badania kontrolne – 02.01.2023 r.
 Orzeczenie z dnia 09.01.2023 ważne do 30.12.2023 r.
 Karta szkolenia okresowe BHP + ocena ryzyka zawodowego + szkolenie p.poż –
 15-16.05.2019 r.,
 - Rzemieślnik – zatrudniony od 28.08.2019 r. w wymiarze pełnego etatu,
 Skierowanie na badania wstępne – 20.08.2019 r.
 Orzeczenia lekarskie z 27.08.2019 r.
 Skierowanie na badania okresowe z dnia 28.08.2023 r.
 Badania wstępne z dnia 08.09. 2023 r. – ważne do 08.09.2024 r.,
 Szkolenie BHP plus ocena ryzyka zawodowego i ppoż. – 28.08.2019 r.,
 Szkolenie BHP stanowiskowe – 28-29.08.2019 r.
 Szkolenie okresowe BHP i ryzyko i p.poż – 02.07.2020
 Szkolenie okresowe BHP i ryzyko i p.poż – 05.06.2023
 - Portier – zatrudnienie od 09.09.2011 r. w wymiarze pełnego etatu.
 Badania wstępne – sierpień 2011 r.,
 Skierowanie na badania okresowe 31,08.2020 r.
 Orzeczenie 13.10.2020 r. – ważne do 13.10.2023 r.,
 Skierowanie na badania okresowe 13.09.2023 r.
 Karta szkolenia z zakresu BHP ocena ryzyka zawodowego i p.poż – 09.09.2011 r.,
 Szkolenie BHP stanowiskowe 9-10.09.2011r.
 Szkolenie okresowe + ocena ryzyka + p.poż. – 13.09.2021 r.
 Szkolenie okresowe + ocena ryzyka + p.poż. – 12.09.2023 r.
 - Introligator – pełen etat od 17.11.1997 r.
 Badania wstępne – 14.11.1997 r.,
 Skierowanie na badania okresowe 05.01.2023 r.
 Orzeczenie lekarskie z dnia 18.01.2023 r. ważne do 18.01.2025 r.
 Karta szkolenia z zakresu BHP + ocena ryzyka + p.poż – 14.04.2020 r.,
 Karta szkolenia z zakresu BHP + ocena ryzyka + p.poż – 01.06.2023 r

II. Zagadnienia związane z działaniami przeciwpożarowymi.

W trakcie kontroli informacji udzielał Pan Łukasz Twarowski Zastępca Dyrektora ds. Administracyjno-Inwestycyjnych, który do 31 lipca 2013 r. pełnił funkcję Kierownika Działu Administracyjnego.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24.08.1991 r. o ochronie przeciwpożarowej³, zwanej dalej ustawą ppoż., właściciel budynku, obiektu budowlanego lub terenu, zapewniając ich ochronę przeciwpożarową, jest obowiązany:

- a) przestrzegać przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych;*

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 2057

- b) wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice;
- c) zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie;
- d) zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji;
- e) przygotować budynek, obiekt budowlany lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej;
- f) zapoznać pracowników z przepisami przeciwpożarowymi;
- g) ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Celem kontroli w zakresie p.poż. było sprawdzenie realizacji obowiązków wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz aktów wykonawczych do ustawy.

Za stan zabezpieczenia przeciwpożarowego w Bibliotece w Bydgoszczy odpowiedzialny jest Dyrektor przy czym w schemacie organizacyjnym obowiązki te przypisane są do Działu Administracji podległego Zastępcy Dyrektora ds. Administracyjno-Inwestycyjnych.

A. Instrukcja ppoż.

Na podstawie § 6 pkt. 1 rozporządzenia MSWiA z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynku, innych obiektów budowlanych i terenów⁴, zwanego dalej rozporządzeniem ppoż., właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów lub ich części, stanowiących odrębne strefy pożarowe, przeznaczonych do wykonywania funkcji publicznej, zamieszkania zbiorowego, produkcyjnych, magazynowych oraz inwentarskich, opracowują instrukcję bezpieczeństwa pożarowego⁵.

Dla obiektu opracowana jest instrukcja bezpieczeństwa pożarowego.

Budynki Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy stanowią kompleks zwarty obiektów zlokalizowanych przy ulicach: Długiej, Jana Kazimierza, Zaułek i Stary Rynek. Budynki są obiektami czterokondygnacyjnymi z użytkowym podpiwniczeniem o wysokości powyżej 12 m. Są to obiekty zabytkowe. Konstrukcja budynków żelbetowo-murowana z dachami stalowo-drewnianymi. Konstrukcje dachów uodpornione na działanie ognia. W obiekcie jest 8 klatek schodowych. Klatki schodowe są konstrukcji żelbetowej, za wyjątkiem klatki schodowej w budynku „L”, która jest klatką drewnianą. Wewnętrzna klatka schodowa (nie służąca celom ewakuacji) w budynku „A” jest również drewniana. W budynku „L” piwnica i poddasze nie są użytkowe, zamknięte zwykłymi drzwiami. W piwnicach znajduje się magazyn książek, za wyjątkiem budynku „B”, którego piwnica wydzierżawiono na lokal gastronomiczny. Kondygnacje naziemne przeznaczone są na pracownie, czytelnie, pomieszczenia socjalno-biurowe, w niewielkiej części pomieszczenia techniczne oraz okresowo wykorzystywane poddasze budynku „A” na salę wystawową.

⁴ Dz. U. z 2023 r., poz. 822.

⁵ Zgodnie z § 6 ust. 8 rozporządzenia ppoż. instrukcja bezpieczeństwa pożarowego nie jest wymagana dla obiektów lub ich części, jeżeli nie występuje w nich strefa zagrożenia wybuchem, a ponadto:

- 1) kubatura brutto budynku lub jego części stanowiącej odrębną strefę pożarową nie przekracza 1000 m³, z zastrzeżeniem pkt 2;
- 2) kubatura brutto budynku inwentarskiego nie przekracza 1500 m³;
- 3) powierzchnia strefy pożarowej obiektu innego niż budynek nie przekracza 1000 m².

Dane ogólne:

- powierzchnia zabudowy – 4 405,00 m²
- powierzchnia użytkowa – 9 009,00 m²
- wysokość > 12 m
- kubatura – 41 928 m³

Budynek wyposażony w następujące instalacje techniczne:

- elektryczną,
- odgromową,
- wentylacyjną,
- wod.-kan.,
- centralnego ogrzewania z miejskiej sieci ciepłowniczej

Budynek posiadając wysokość powyżej 12 m zalicza się do budynków średniowysokich.

Ze względu na charakter działalności kondygnacje naziemne Biblioteki kwalifikowane są do kategorii zagrożenia ludzi ZL III. Budynek „B” stanowi oddzielną strefę pożarową. Obiekt jest kompleksem budynków średniowysokich zlokalizowanym w staromiejskiej zwartej zabudowie. Budynki powinny być wykonane w klasie „B” odporności pożarowej.

Część budynków jednak nie spełnia wymagań posiadając drewniane stropy i konstrukcje dachów.

W budynku zabrania się:

- stosowania do wykończenia wnętrz materiałów łatwo zapalnych, których produkty rozkładu termicznego są bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące,
- stosowania materiałów łatwo zapalnych w tym wykładzin podłogowych na drogach komunikacji ogólnej służących celom ewakuacji,
- wykonywania osłon, przegród i ścianek działowych z materiałów łatwo zapalnych.

W budynku zastosowano elementy wykończenia wnętrz oraz wyposażenia stałego z materiałów niepalnych i nierozprzestrzeniających ogień.

Warunki ewakuacji:

W budynku warunki ewakuacji stanowią:

- 7 otwartych klatek schodowych,
- klatka schodowa w budynku „B”, która wyposażona jest w klapę dymową uruchamianą przez system sygnalizacji pożarowej,
- na parterze 12 wyjść ewakuacyjnych z budynku.

Obiekt wyposażony jest w następujące instalacje techniczne:

- instalację elektryczną – główny wyłącznik prądu, który wyłącza zasilanie w energię elektryczną we wszystkich budynkach i znajduje się przy portierni budynku „I”
- oświetlenie ewakuacyjne (oprócz budynku „L”),
- instalację odgromową,
- wentylację mechaniczną (pomieszczenia wentylatorni zamknięte drzwiami o klasie odporności ogniowej EI 60 znajdują się na III piętrze budynku „B”),
- wodociągową z hydrantami wewnętrznymi o przekroju 25 z węzami płasko składanymi,
- centralne ogrzewanie z miejskiej sieci ciepłowniczej,

„Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego obowiązująca w budynkach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa, Jana Kazimierza, Zaulek, Stary Rynek” została opracowana przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych inż. Adama Biernackiego (Nr uprawnień 287/94) w październiku 2012 r. i została popisana i zatwierdzona przez Panią Ewę Stelmachowską Dyrektora Biblioteki.

Zgodnie z § 6 ust. 7 rozporządzenia MSWiA z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynku, innych obiektów budowlanych i terenów - instrukcja bezpieczeństwa pożarowego musi być poddawana okresowej aktualizacji, co najmniej raz na 2 lata.

Zgodnie z przepisami Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego została zaktualizowana czterokrotnie a ostatnia aktualizacja pochodzi z 28 stycznia 2023 r., której dokonał Inspektor Ochrony Przeciwpożarowej Krzysztof Głazik – kwalifikacje zawodowe Nr T/60058542/10.

Instrukcja zawiera m.in.: warunki ochrony przeciwpożarowej wynikające z przeznaczenia obiektu, sposobu użytkowania, prowadzonego procesu technologicznego magazynowania (składowania) i warunków technicznych obiektu w tym zagrożenie bezpośrednie dla zdrowia i życia ludzi w wyniku pożaru, charakterystykę zagrożenia pożarowego oraz wymagania p.poż, zasady zapobiegania możliwości powstania pożaru, oznakowanie obiektu, charakterystykę ogólną obiektu, opis zagrożeń pożarowych występujących w obiekcie, zasady przeprowadzania przeglądów i konserwacji instalacji technicznych. Dodatkowo określono wyposażenia w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice oraz sposoby poddawania ich przeglądom technicznym i czynnościom konserwacyjnym. Wymienione też zostały sposoby postępowania na wypadek pożaru lub innego zagrożenia. Wyznaczone zostały sposoby wykonywania prac niebezpiecznych pod względem pożarowym, o ile są one przewidziane, oraz sposoby praktycznego sprawdzania organizacji i warunków ewakuacji ludzi z przepisami przeciwpożarowymi. Określone są także zasady zapoznania użytkowników obiektu w tym pracowników z treścią instrukcji. Ponadto opisane są zadania i obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej dla osób będących stałymi użytkownikami Biblioteki. Do Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dołączonych jest 13 załączników.

B. Przeglądy techniczne urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy ppoż. właściciel budynku, obiektu budowlanego lub terenu zapewniając ochronę przeciwpożarową, jest obowiązany wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice.

Ponadto, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy ppoż. właściciel budynku, zapewniając ochronę przeciwpożarową, jest obowiązany zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie.

Z kolei zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia ppoż.. właściciel budynku utrzymuje urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice w stanie pełnej sprawności technicznej i funkcjonalnej.

Zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia ppoż.. przeglądy techniczne i czynności konserwacyjne powinny być przeprowadzane w okresach ustalonych przez producenta, nie rzadziej jednak niż raz w roku.

W Bibliotece za terminy przeprowadzanych przeglądów technicznych oraz konserwację w badanym 2022 r. odpowiadał kierownik działu administracji Pan Łukasz Twarowski który przedstawiła następujące dokumenty:

1. Protokół z przeglądu i konserwacji podręcznego sprzętu przeciwpożarowego przeprowadzonego w dniach 22-24.12.2022 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 przez Zakład Naprawy i Konserwacji Sprzętu p.poż i legalizacji butli Marek Hamerski ul. Koronowska 49, 85-405 Bydgoszcz, w którym potwierdzono wykonanie przeglądu 26 gaśnic i regenerację gaśnic: GP6 – 16 szt., GP4 – 15 szt., GP2 – 10 szt. oraz badanie instalacji hydrantowej wewnętrznej – 17 szt.
W protokole zapisane zostało : „Sprzęt sprawny”
Data następnego przeglądu – grudzień 2023 r.
Protokół podpisał – Właściciel Marek Hamerski.
2. Protokół z przeglądu i konserwacji podręcznego sprzętu przeciwpożarowego przeprowadzonego w dniach 22-28.12.2022 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 – filie przez Zakład Naprawy i Konserwacji Sprzętu p.poż i legalizacji butli Marek Hamerski ul. Koronowska 49, 85-405 Bydgoszcz, w którym potwierdzono wykonanie przeglądu 36 gaśnic i regenerację gaśnic: GP6 – 11 szt., GP4 – 12 szt. oraz badanie instalacji hydrantowej wewnętrznej – 1 szt.,
W protokole zapisane zostało : „Sprzęt sprawny”
Data następnego przeglądu – grudzień 2023 r.
Protokół podpisał – Właściciel Marek Hamerski.
3. Protokół badań sprawności hydrantów przeciwpożarowych wewnętrznych dla obiektów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 przeprowadzonego w dniu 23.12.2022 r. przez Zakład Naprawy i Konserwacji Sprzętu p.poż i legalizacji butli Marek Hamerski ul. Koronowska 49, 85-405 Bydgoszcz. Przedmiotem opracowania były przeciwpożarowe hydranty wewnętrzne Ø25 stanowiące zaopatrzenie wodne do celów gaśniczych. Po wykonaniu pomiarów w protokole zostało zapisane: „Badane hydranty wewnętrzne spełniają wymagania polskiej normy w zakresie ochrony p.poż i jako instalacja przeciwpożarowa stanowią właściwe zabezpieczenie obiektu.
Data następnego przeglądu – grudzień 2023 r.
Pomiary i opracowane wykonał oraz protokół podpisał – Właściciel Marek Hamerski.
4. Protokół badań sprawności hydrantów przeciwpożarowych wewnętrznych dla obiektów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 przeprowadzonego w dniu 23.12.2022 r. przez Zakład Naprawy i Konserwacji Sprzętu p.poż i legalizacji butli Marek Hamerski ul. Koronowska 49, 85-405 Bydgoszcz. Przedmiotem opracowania były przeciwpożarowe hydranty wewnętrzne Ø25 stanowiące zaopatrzenie wodne do celów gaśniczych. Po wykonaniu pomiarów w protokole zostało zapisane: „Badany hydrant wewnętrzny spełnia wymagania polskiej normy w zakresie ochrony p.poż i jako instalacja przeciwpożarowa stanowią właściwe zabezpieczenie obiektu.
Data następnego przeglądu – grudzień 2023 r.
Pomiary i opracowane wykonał oraz protokół podpisał – Właściciel Marek Hamerski

C. Obowiązkowa ewakuacja.

Zgodnie z § 17 ust.1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków i innych obiektów budowlanych i terenów, właściciel lub zarządca obiektu przeznaczonego dla ponad 50 osób będących jego stałymi użytkownikami, niezakwalifikowanego do kategorii zagrożenia ludzi ZL IV, powinien co najmniej raz na 2 lata przeprowadzić praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji z całego obiektu.

Za zagadnienia związane z ewakuacją w Bibliotece odpowiedzialny jest Pan Dariusz Dylewski Specjalista do Spraw Obrony Cywilnej i Inspektor Danych Osobowych.

Biblioteka w badanym 2022 roku dnia 30 czerwca przeprowadziła szkolenie którego tematem było: "Ćwiczenia praktyczne z przeprowadzeniem ewakuacji pracowników i interesantów z obiektów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy".

Plan ćwiczeń opracowany został przez Specjalistę do Spraw Obrony Cywilnej p. Dariusza Dylewskiego i zatwierdzony przez Dyrektora Biblioteki Krzysztofa Gonię w dniu 15 czerwca 2022 r.

W dokumencie zostały określone cele ćwiczenia, zadania dla osób odpowiedzialnych za ewakuację, czynności pracowników oraz plan przebiegu wraz ze schematem organizacji ewakuacji i wyznaczeniem rejonu ewakuacji.

Po przeprowadzonych ćwiczeniach sporządzona została notatka służbowa wraz z listą obecności.

Dodatkowo nadmienić należy, że pomiędzy Dyрекcją Biblioteki a Dyrektorem Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy zawarte zostało porozumienie z dnia 27 października 2022 r. (w miejsce poprzedniego z dnia 2 sierpnia 2010 r.) w którym Dyrektor Muzeum zobowiązuje się do udostępnienia pomieszczeń w galerii Sztuki Nowoczesnej Czerwony Spichrz przy ulicy Mennica 8a na Wyspie Młyńskiej pracownikom WiMBP. Rejon ewakuacji pracowników Biblioteki znajduje się w okolicy pomieszczeń Muzeum i porozumienie to gwarantuje schronienie pracownikom Biblioteki schronienie w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych.

Praktyczne ćwiczenia ewakuacyjne zostały poprzedzone szkoleniem zespołu do spraw ewakuacji. Odbędzie się ono w dniach 5 i 19 maja 2022 r. omówione zostały wówczas w formie wykładu: cele powołania zespołu, sposoby postępowania po usłyszeniu sygnały alarmowego, zasady działania osób z zespołu ewakuacyjnego w sytuacji pozyskania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego w budynku biblioteki a także rodzaje alarmów, sygnały alarmowe, komunikaty ostrzegawcze i sposoby reakcji na nie. Ze szkolenia sporządzona została notatka służbowa i dołączono listę obecności członków zespołu.

Podczas kolejnego szkolenia w dniu 15 czerwca 2022 r. o tematyce „Udzielanie pierwszej pomocy osobom poszkodowanym w przypadku zdarzeń kryzysowych i działań wojennych” praktycznie zostało przeszkolonych 24 pracowników biblioteki (lista obecności dołączona do dokumentacji)

Pracownicy biblioteki odbywają cyklicznie, rokrocznie szkolenia i już w bieżącym roku dnia 22 czerwca 2023 r. przeprowadzone zostało szkolenie pt.: „Zadania i obowiązki pracowników biblioteki w zakresie zapobiegania pożarom”.

III. Zagadnienia związane z utrzymaniem obiektów budowlanych

Główny kompleks budynków Biblioteki znajduje się przy ul. Długiej 39 w Bydgoszczy.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku książkę obiektu budowlanego. Celem prowadzenia książki obiektu budowlanego jest systematyczne dokumentowanie wszystkich decyzji, kontroli, czynności i wykonanych robót budowlanych mających znaczenie dla utrzymania należytego stanu technicznego obiektu budowlanego.

Ponadto, zgodnie z art. 61 ustawy Prawo budowlane właściciel lub zarządca obiektu budowlanego obowiązany jest utrzymywać i użytkować obiekt w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należyłym stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie związanym z wymaganiami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1-7 ww. ustawy. Realizacji ww. obowiązków służą m.in. okresowe kontrole stanu technicznego obiektów, wyszczególnione w art. 62 ustawy Prawo budowlane.

Jak wynika z Regulaminu organizacyjnego Biblioteki, do zadań komórek i samodzielnych stanowisk podległych Zastępcy Dyrektora do spraw Administracyjno-Inwestycyjnych należy m.in. „prowadzenie na bieżąco dokumentacji ewidencyjnej i technicznej obiektów i urządzeń”.

Kontrolującemu przedstawiono książki obiektów budowlanych siedziby głównej oraz filii biblioteki, kontrolujący sprawdził poprawność

Książka obiektu budowlanego przy Starym Rynku nr 24 w Bydgoszczy funkcjonuje w postaci dwóch tomów. Pierwszy funkcjonował do 2018 r a drugi od tej daty. W nowej książce osobą upoważnioną do dokonywania wpisów jest Pan Łukasz Twarowski.

Dane identyfikacyjne obiektu (tablica nr 2):

Właścicielem obiektu jest Miasto Bydgoszcz ul. Jezuicka 1, 85-102 Bydgoszcz. Zarządcą obiektu jest Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, ul. Długa 39

Funkcja obiektu określona jako: działalność biblioteczna.

Nieruchomość została wpisana do księgi wieczystej nr KW 31537 w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy, nr ewidencyjny gruntów: obręb 108, działka Nr 46 o powierzchni 955 m².

Dane techniczne charakteryzujące obiekt – tablica nr 4:

Budynek zlokalizowany jest w centrum Bydgoszczy w zabudowie zwartej, śródmiejskiej, dach pokryty dachówką, mury ceglane grube, 3 kondygnacje, podpiwniczenie.

Wyposażony w następujące sieci: instalacje elektryczne, instalacje wod.-kan.

Budynek o murach ceglanych, o stropach betonowych, dach o konstrukcji drewnianej pokryty dachówką i elewacji tynkowej – wyprawą malarską.

Plan sytuacyjny obiektu (punkt V) - mapka wraz z obrysem budynku.

Tablica nr 6 zawiera wykaz protokołów okresowych kontroli stanu technicznej sprawności obiektu gdzie dokonano do dnia kontroli 16 wpisów - protokołów kontroli.

Kontrolujący szczegółowo zbadał pozycje z roku 2022:

- 1) protokół nr 221/2023 z dnia 07.03.2023 z okresowej kontroli przewodów kominowych wykonanej przez Zakład kominiarski mistrz kominiarski Jarosław Czyż ul. Orki 1, 89-200 Zamość. Zakres kontroli obejmował: sprawdzenie technicznej sprawności przewodów kominowych i połączeń dymowych, spalinowych i wentylacyjnych w budynku będącym własnością Urzędu Miasta i Gminy Bydgoszcz – Biblioteka położonym w Bydgoszczy przy Starym Rynku nr 29.

W wyniku kontroli stwierdza się:

1. Przewody wentylacyjne są drożne i nadają się do użytku.
2. Kratki wentylacyjne osadzone prawidłowo i działają sprawnie.
3. Ciąg w przewodach dobry.
4. Dojście na dach i do kominów dogodne.
5. Głowice kominów są w dobrym stanie.
6. Bez uwag.

Ogłędzin obiektu, przewodów wentylacyjnych grawitacyjnych dokonał a także protokół kontroli podpisał Mistrz kominiarski Jarosław Czyż nr uprawnień 4203/2002

Termin następnego przeglądu wyznaczony został na marzec 2024 r.

- 2) protokół nr 155/2022 z dnia 09.03.2022 r. z okresowej kontroli przewodów kominowych wykonanej przez Zakład kominiarski mistrz kominiarski Jarosław Czyż ul. Orki 1, 89-200 Zamość. Zakres kontroli obejmował: sprawdzenie technicznej sprawności przewodów kominowych i połączeń dymowych, spalinowych i wentylacyjnych w budynku będącym własnością Urzędu Miasta i Gminy Bydgoszcz – Biblioteka położonym w Bydgoszczy przy Starym Rynku nr 29

W wyniku kontroli stwierdza się:

1. Przewody wentylacyjne są drożne i nadają się do użytku.
2. Kratki wentylacyjne osadzone prawidłowo i działają sprawnie.
3. Ciąg w przewodach dobry.
4. Dojście na dach i do kominów dogodne.
5. Głowice kominów są w dobrym stanie.
6. Bez uwag.

Ogłędzin obiektu, przewodów wentylacyjnych grawitacyjnych dokonał a także protokół kontroli podpisał Mistrz kominiarski Jarosław Czyż nr uprawnień 4203/2002

Termin następnego przeglądu wyznaczony został na marzec 2023 r.

W dokumentacji znajdują się poprzednie protokoły poczynawszy od 2007 r.

- 3) protokół nr 006/2022/TML z dnia 2.11.2022 r. z kontroli stanu technicznego elementów budynku, budowli instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działanie czynników występujących podczas użytkowania obiektu – przegląd okresowy roczny.

W zaleceniach po wykonaniu kontroli technicznej zapisane zostało:

1. Oczyszczyć elewację, wykonać miejscowe naprawy tynkarskie.
2. Oczyszczyć zabrudzone pokrycie dachu od strony Starego Rynku.
3. Uszczelnić odwodnienie liniowe na dziedzińcu, wykonać lokalne naprawy tynkarskie i poprawki malarskie na sufitach piwnicy.
4. Uszczelnić odwodnienie liniowe na dziedzińcu.

5. Wykonać konserwację drewnianej stolarki okiennej.
6. Wykonać konserwację drzwi wejściowych od Starego Rynku.

Wartość techniczna i użytkowa obiektu – „Budynek nie zagraża życiu lub zdrowiu, bezpieczeństwu mienia lub środowisku i może być użytkowany jednak wymaga wykonania zaleceń wskazanych w protokole”.

Kontrolę wykonał i protokół podpisał – mgr inż. Przemysław Jułga – upr KUP/0093/OWOK/08 (branża konstrukcyjna).

Data następnej kontroli okresowej 2023 r.

4) protokół z dnia 05.11.2020 r. z okresowej kontroli pięcioletniej stanu technicznego budynku

Po sprawdzeniu wykonania zaleceń z poprzednich kontroli nie zostały wniesione uwagi a zalecenia zostały wykonane w 100%.

Określone zostały zakresy robót remontowych i kolejność ich wykonania:

1. Prowadzić bieżącą konserwację budynku.
2. Po okresie zimowym sprawdzić czystość rynien i rur spustowych.
3. Jeden raz w roku dokonać sprawdzenia czujek p.poż na poddaszu.
4. Ująć w planie remontowym odnowienie elewacji frontowej.

Wnioski końcowe: – „Budynek znajduje się w należyтым stanie technicznym zapewniającym dalsze bezpieczne jego użytkowanie. Nie występuje zagrożenie dla ludzi i mienia”.

Kontrolę w zakresie kontroli stanu technicznego: elementów budynku, instalacji sanitarnych i przewodów kominowych grawitacyjnych wykonał i protokół sporządził i podpisał – mgr inż. Andrzej Ewert – posiadający uprawnienia do kierowania, nadzorowania i kontrolowania budowy i robót budowlanych oraz budynków zabytkowych, oceny badania technicznego budynków i budowli upr. bud. Nr NB-7210/134/79, KUP/BO/0612/04.

Data następnej kontroli okresowej - 2025 r.

5) protokół Nr 80/1/2018 r. z okresowego przeglądu instalacji elektrycznych w budynkach ABCDE Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 wykonanego przez Zakład Usług Elektrycznych „Amper” ul. Halicka 22/5, 85-137 Bydgoszcz.

Przegląd dokonany został w dniach 3-28 września 2018 r.

Ocena stanu przewodów ochronnych i neutralnych:

- Przewody ochronne PE i neutralne N ciągłe, zamontowane prawidłowo.

Ocena techniczna:

- Urządzenia objęte protokołem spełniają wymogi w zakresie ochrony przeciwporażeniowej i nadają się do dalszej eksploatacji.

Zalecenia i uwagi:

- W przypadku zmian w instalacji elektrycznej zaleca się dokonać pomiarów sprawdzających skuteczność ochrony przeciwporażeniowej,

Wykaz usterek – brak

Pomiarów dokonali i protokół podpisali:

- Robert Modliński – upr. nr D/108el/663/15 i E/266el/663/15
- Maciej Cieślak – upr. D/108el/663/15 i E/265/663/15.

Data ważności do 28 września 2023 r.

- 6) Protokół Nr 39/1/2022 r. z okresowego rocznego przeglądu uziemień odgromowych w budynkach ABCDE Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy ul. Długa 39 wykonanego przez Zakład Usług Elektrycznych „Amper” ul. Piłkarska 1 Samociążek, 86-010 Koronowo.

Przeegląd dokonany został w dniach 26-27 września 2022 r.

Ocena techniczna:

- Instalacja odgromowa zespołu budynków nadaje się do dalszej eksploatacji i spełnia wymagania PN-EN 62305.

Zalecenia i uwagi:

- Instalacja odgromowa zespołu budynków jest dodatkowo połączona na wysokości dachu z instalacją odgromową sąsiednich budynków.

Pomiarów dokonali i protokół podpisali:

- Robert Modliński – upr. nr D/108el/663/15 i E/266el/663/15
- Maciej Cieślak – upr. D/108el/663/15 i E/265/663/15.

Data ważności do - wrzesień 2023 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono:

Dokumentacja w badanym zakresie jest prowadzona starannie, zgodnie z przepisami prawa, jest czytelna i uzupełniana terminowo.

Na uwagę zasługuje fakt prowadzenia dokumentacji w wersji papierowej ale i w systemie elektronicznym, co znacznie ułatwiało dostęp do materiałów niezbędnych do kontroli. Jest to dotychczas jedyna kontrolowana jednostka postępująca w ten sposób.

Nadmienić należy, iż w badanym 2022 r. kierownik działu administracji był odpowiedzialny za prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych. Po awansie kierownika na stanowisko Zastępcy Dyrektora ds. Administracyjno-Inwestycyjnych od nowego 2024 roku planowana jest zmiana osoby upoważnionej do prowadzenia powyższych zadań.

Przy kolejnej kontroli z tego zakresu należy sprawdzić wykonanie zapowiadanych zmian.

Protokół został sporządzony w trzech jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz protokołu pozostawiono w kontrolowanej jednostce. Kierownik jednostki ma prawo wniesienia pisemnych zastrzeżeń do treści protokołu w terminie 7 dni od daty podpisania protokołu zgodnie z § 23 Regulaminu Kontroli, wykonywanego przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącego załącznik do Uchwały Zarządu Nr 20/788/21 z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie ustalenia Regulaminu kontroli wykonywanej przez departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

W przypadku nie złożenia wyjaśnień lub zastrzeżeń w wyżej określonym terminie przyjmuje się, że kontrolowany nie kwestionuje ustaleń kontroli.

Toruń/Bydgoszcz

Kontrolujący:

Przemysław Münnich

Kontrolowany

Dyrektor Biblioteki

Dagmara Reszkowska-Gierden